

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВИХ РОЗВІДОК КИТАЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ УЧЕНИХ

У статті охарактеризовано музичну культуру особистості як предмет наукових розвідок китайських та українських учених. Сформульовано мету дослідження – проаналізувати й зіставити погляди китайських та українських науковців щодо визначення суті й ролі музичної культури особистості, уточнити авторську позицію з цього питання.

Виявлено основні функції музики: формувальну, пізнавальну, комунікативну, виховну, мобілізуючу й закликальну, гедоністичну (естетичну), експресивну, духовно-катарсисну, магічно-сугестивну, суспільно-організаційну, соціальну, символічну, оздоровчу, розвивальну тощо. Визначено, що необхідною передумовою для успішної реалізації вищезазначених функцій музики є забезпечення цілеспрямованого формування музичної культури у членів суспільства, а це вимагає чіткого трактування самого поняття «музична культура особистості».

Зокрема, під цим поняттям вчені розуміють: інтегральне утворення, що проявляється у достатньому рівні музичного розвитку особистості, сформованості її музично-естетичної свідомості та накопиченому людиною музичному досвіді в різноманітних видах виконавської діяльності (Дін Юнь); результат засвоєння людиною знань про синтез національної й світової музики та культурного духу нації, що проявляється в широкому музичному кругозорі, вихованості естетичних почуттів, розвинутості здібності щодо сприйняття музики та у прагненні до самореалізації в музичній царині (Го Яолін, Дей Вей, Се Цзясін).

У дослідженні з'ясовано, що принципових відмінностей між поглядами китайських та українських науковців щодо розкриття суті музичної культури й її ролі в житті членів сучасного суспільства немає. З урахуванням різних поглядів учених визначено, що музична культура людини – це цілісне особистісне утворення, яке інтегрує в собі сукупність музичних знань, умінь, уподобань, смаків, емоційно-ціннісних ставлень до різних музичних явищ та забезпечує здатність суб'єкта розуміти музику, прояв прагнення її регулярно слухати чи виконувати.

Ключові слова: музична культура особистості, функції музики, китайський науковець, український учений, предмет наукових розвідок.

Постановка проблеми. Музика в житті людей завжди займала особливе місце серед інших видів мистецтва, бо вона сприяє пізнанню навколишнього світу через емоції, забезпечує його естетичне сприйняття через звукові асоціації, здійснюючи сильний вплив на особистість, її духовне становлення. Тому формування музичної культури в суспільстві є нагальним завданням сьогодення.

Як з'ясовано, у науковій літературі пропонуються різні визначення музичної культури в межах певної історичної доби, конкретної країни чи народності, проте першочергову увагу вчених різних країн приділено наразі вивченню музичної культури окремої особистості. При цьому науковці пов'язують зазначений феномен не тільки з обізнаністю особистості в різних музичних напрямках, стилях і жанрах, засвоєнням теорії музики та важливої інформації музично-естетичного плану, але й з наявністю в людини гарного музичного смаку, здатності проявляти адекватний емоційний відгук на прослуховування чи виконання обраних музичних творів [1, с. 178].

У дослідженні визначено, що в сучасному глобалізованому суспільстві спостерігається заго-стрення духовної кризи, а це ще більше актуалізує проблему формування в його членів музичної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як з'ясовано, теоретичні засади музичної педагогіки і психології обґрунтували у своїх працях Л. Виготський, Ге Де Юуй, В. Давидов, Лін Чженьган, О. Михайличенко, Г. Падалка, О. Рудницька, Чжао Сяошень, О. Щолокова та інші. Проблемі формування музично-естетичних якостей особистості присвятили дослідження Н. Гузій, Лін Чженьган, Т. Турчин, В. Шульгіна та інші. Окремі аспекти формування в молоді музичної культури розкрито такими науковцями, як Б. Асаф'єв, Гао Цонжен, Дін Юнь, Л. Мазель, Лю Цинган, А. Сохор, Б. Яворський.

Ці вчені зробили вагомий внесок у вивчення зазначеної проблеми. Зокрема, у КНР накопичено цінні теоретичні та практичні доробки з проблеми формування музичної культури молоді,

які представляють значний інтерес для українських педагогів. Однак для можливості творчого використання зазначених доробків в українських закладах освіти доцільно порівняти розуміння китайськими й українськими вченими суті та ролі музичної культури в сучасному суспільстві.

Мета статті – проаналізувати й зіставити погляди китайських та українських науковців щодо визначення суті й ролі музичної культури особистості, уточнити авторську позицію з цього питання.

Виклад основного матеріалу. Як було з'ясовано в процесі дослідження, вчені України та Китаю виокремили багато важливих функцій, які виконує музика в житті сучасних членів суспільства. Так, у наукових працях українських учених (Б. Забута, А. Чумаков та інші) визначено такі її основні функції:

- формувальна (активізує процес розвитку й соціалізації людини, становлення її інтересів та смаків);

- пізнавальна (зумовлюється прагненням людини до здобуття нової інформації й досвіду, забезпечує пізнання особистістю відображеного в музиці навколишнього світу, яка через певні звуки транслює конкретні відчуття, образи, емоції);

- комунікативна (базується на знаковому використанні звукових форм як особливої мови);

- виховна (стимулює виховання в індивіда соціально значущих особистісних якостей та властивостей, здійснює духовний розвиток людини);

- мобілізуюча й закликальна (спонукає людину до певних дій, покращує її діяльність, зокрема, завдяки таким музичним творам, як марші, трудові пісні тощо);

- гедоністична (естетична) (забезпечує естетичне задоволення людини, стимулює появу в ній позитивних емоцій та відчуття радості);

- експресивна (визначається потребою особистості в зовнішньому вираженні власних сильних емоцій і почуттів);

- духовно-катарсисна (впливає на емоційний стан людини, спонукає її до співвіднесення власних внутрішніх відчуттів і почуттів зі створеними у процесі сприйняття музики слуховими образами);

- магічно-сугестивна (введення людини у визначений психічний стан) (різновиди цієї функції: терапевтична й лікувальна);

- суспільно-організаційна (пов'язана з потребою членів суспільства створювати певні соціальні об'єднання, ланки, формування, в межах яких обрана музика стає своєрідним символом створеної структури) [2; 3].

Схожі ідеї висловлюються в китайській науковій літературі, в якій виокремлено чотири основні функції музики: естетичну, пізнавальну, освітню й розважальну. Крім того, визначено ще такі функції:

соціальну (музика супроводжує людину на роботі та в буденному житті); символічну (наприклад, національний гімн є символом, що відображає гідність та емоції громадян держави; військові і шкільні пісні теж виступають своєрідними символами); виховну; оздоровчу; розвивальну; функцію регулювання емоцій; трансцендування реальності (музика є не лише відображенням суспільного життя, а й проявом ідеалів людини, тому музичне мистецтво має не тільки функцію відображення дійсності, але й ознаки трансцендування дійсності); координації колективних трудових рухів і зняття втоми; активізації духу (музика може організувати й координувати волю та поведінку членів суспільства, забезпечувати передачу й обмін думками та почуттями між ними, впливати на політичні погляди, моральні переконання та інші характеристики людей) [4; 5].

Як уточнюють китайські вчені, оздоровчо-виховна функція музики проявляється в тому, що прослуховування чи виконання музики відіграє активну роль у сприянні здоровому розвитку людини, позитивно впливає на функціонування мозку й, зокрема, на розвиток когнітивних і мовних здібностей особистості, зменшує її тривожність та депресію і покращує настрій, стимулює розвиток захисних сил організму (наприклад, поліпшує мозковий кровообіг, а отже, і проникність судин), поліпшує пам'ять та зір, покращує стан хронічних хвороб, сприяє проведенню медитації, контролює апетит тощо. Зокрема, розвитку потенційних можливостей мозку людини сприяє те, що її очі під час виконання музичного твору мають читати партитуру, десять пальців обох рук – виконувати різні рухи, а два вуха повинні бути налаштовані на певну висоту нот, визначені ритм і швидкість виконання. Крім того, виконавець має контролювати свої дії для досягнення координації й єдності всіх одночасних рухів. Музика також відіграє важливу роль у зміцненні психічного здоров'я людей, бо вона виховує у них здатність переживати, регулювати й транслювати певні емоції, сприяє досягненню міжособистісної гармонії між людьми й їхньої гармонії із суспільством загалом [4].

У науковій літературі також зазначається, що музика забезпечує: відчуття задоволення у процесі харчування (гарна музика відіграє вагомий роль в отриманні людиною задоволення під час їжі); ефект задоволення під час фітнесу (музика може змусити людей активно рухатися, поєднуючи свої перерви в роботі з улюбленою музикою для активного відпочинку); прояв людиною прагнення брати участь у саморозвагах (наприклад, співати улюблену пісню без сторонніх слухачів) [5].

Як наголошують українські та китайські науковці, необхідною передумовою для успішної реалізації вищезазначених функцій музики є забезпечення цілеспрямованого формування музичної

культури у членів суспільства. Своєю чергою розв'язання цієї проблеми вимагає чіткого визначення самого поняття «музична культура особистості».

Так, Н. Міськова зазначає, що музична культура людини – це цілісне утворення, яке характеризується наявністю в людини глибоких музичних знань і вмінь виконувати музику, високою якістю музичного сприймання та емоційного переживання музичних творів, проявом вираженого прагнення до творчого самовияву у сфері музики та оцінного ставлення до неї [6, с. 174].

С. Чепіга стверджує, що музично-естетична культура особистості – це єдність відповідних знань, здібностей, переконань, почуттів, оцінок, навичок поведінки, музичних здібностей, сформованої естетичної позиції, стійкої установки на музичну діяльність, розвиненого чуттєво-ціннісного ставлення до музики, що дає особі змогу орієнтуватися в царині музичних цінностей, формувати суб'єктивні переживання, смаки, оцінки, погляди й ідеали [7, с. 157].

Як вважає Дін Юнь, музична культура особистості – це інтегральне утворення, що проявляється в достатньому рівні музичного розвитку особистості, сформованості її музично-естетичної свідомості та накопиченні людиною музичного досвіду в різноманітних видах виконавської діяльності [8, с. 34].

Інші вчені (Го Яолінь, Дей Вей, Се Цзясінь) стверджують, що музична культура людини – це результат засвоєння нею знань про синтез національної та світової музики і культурного духу, що проявляється в широкому музичному кругозорі особистості, вихованості в неї естетичних почуттів, розвиненості здібності до сприйняття музики та прагненні до самореалізації в музичній царині [9; 10].

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що принципових відмінностей між поглядами китайських й українських науковців щодо розкриття суті музичної культури та її ролі в житті членів сучасного суспільства немає. З огляду на різні погляди учених визначено, що музична культура людини – це цілісне особистісне утворення, яке інтегрує в собі сукупність музичних знань, умінь, уподобань, смаків, емоційно-ціннісних ставлень до різних музичних явищ та забезпечує здатність суб'єкта розуміти музику,

активізує прояв прагнення її регулярно слухати чи виконувати. Музична культура збагачує духовний світ особистості, сприяє досягненню нею гармонії з навколишнім соціумом і природою, розвитку її емоційної сфери, формуванню моральної й національної свідомості. У подальших наукових розвідках планується визначити стан вивчення проблеми формування музичної культури студентів китайських та українських університетів.

Список використаної літератури:

1. Бисун Ч. Формирование музыкальной культуры личности. *Мир науки, культуры, образования*. 2019. № 5 (78). С. 177–179.
2. Забута Б. Драматургія музики в хореографічному просторі. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія*. 2011. Вип. 1. С. 70–75.
3. Чумаков А. Функціональні можливості музичного мистецтва як форми суспільної свідомості: педагогічний аспект. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2018. № 2 (83). С. 230–242.
4. 音乐的作用是什么? 倾听的12个理由. URL: <https://zh1.warbletoncouncil.org/para-que-sirve-musica-10654>.
5. 音樂有哪些功能? URL: <https://www.juduo.cc/club/4194308.html>.
6. Міськова Н. Особливості формування музичної культури молодших школярів на сучасному етапі. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*. 2016. Вип. 2. С. 171–176.
7. Чепіга С. Спрямованість музичного виховання на формування морально-естетичних якостей особистості. *1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи* : зб. матеріалів міжнарод. наук. конф. Київ, 2014. С. 154–164.
8. Дін Юнь. Формування музичної культури молодших школярів у процесі фортепіанного навчання в мистецьких позашкільних закладах освіти : дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2016. 228 с.
9. 戴微. 份珍贵的民国音乐史料——《第二次国乐演奏大会特刊》[J]. *天津音乐学院学报*. 2016 (04).
10. 谢嘉幸, 国曜麟. 两种史实——音乐口述史存在的价值与意义[J]. *天津音乐学院学报*. 2017 (01).

Wang Yan. The musical culture of personality as a subject of scientific research of Chinese and Ukrainian scientists

The article characterizes the musical culture of the individual as a subject of scientific research of Chinese and Ukrainian scientists. The purpose of the article is to formulate and to analyze and compare the views of Chinese and Ukrainian scholars of determining the nature and role of musical culture of the individual, to clarify the author's position on this issue.

The main functions of music are revealed: formative, cognitive, communicative, teaching, mobilizing and appealing, hedonistic (aesthetic), expressive, spiritual and cathartic, magical and suggestive, social and organizational, public, symbolical, curative, educational, etc. It is determined that the necessary prerequisite for

the successful implementation of the above mentioned functions of music is to ensure the purposeful formation of musical culture in members of society, and this requires a clear definition of the concept of “musical culture of the individual”.

In particular, the scientists understand this concept: integral education that is manifested in a sufficient level of musical development of the individual, the formation of his musical and aesthetic consciousness and accumulated musical experience in various types of performance (Ding Yun); the result of human acquisition of knowledge about the synthesis of national and world music and the cultural spirit of the nation that is manifested in a broad musical outlook, education of aesthetic feelings, development of musical perception and desire for self-realization in music (Guo Yaolin, Dei Wei, Xie Jiaying).

The study found out that there are no fundamental differences between the views of Chinese and Ukrainian scholars on the disclosure of the essence of music culture and its role in the lives of members of modern society. Taking into account different points of view, the scientists have determined that human musical culture is a holistic personal education that integrates a set of musical knowledge, skills, preferences, tastes, emotional and value attitudes to various musical phenomena and provides the subject’s ability to understand music, manifestation the desire to listen to or perform it regularly.

Key words: *musical culture of personality, functions of music, Chinese scientist, Ukrainian scientist, subject of scientific research.*